

humanæ spiritualitate ac de ratione veræ formæ substantialis, quæ illi competit (1).

§ III.—COLLIGITUR EX DICTIS DIFFERENTIA INTER SENSUM ET INTELLECTUM.

Differentia
inter sensum et
intellectum:

15. Juvat pro coronide hujus disputationis, contra materialistas institutæ, quæ hactenus fuis indicata sunt discrimina inter facultates sensitivas et intellectum, summam sub uno conspectu exhibere ex communi doctrina Scholasticorum cum S. Thoma.

prima, sensus
est facultas
organica secus
vero intellectus:

1.UM *discrimen* *essentiale* ac cæterorum radix in eo stat, quod intellectus et intellectio est potentia et operatio inorganica, organica vero sensus et sensitio. *Hæc... est differentia, qua differt cognitio intellectiva a sensitiva, quod sentire est aliquid corporeum; non enim operatio sensus est sine organo corporali. Intelligere autem non est aliquid corporeum; quia operatio intellectus non est per organum corporeum* (2). Hinc.

secunda, sensus
in omnibus
animalibus in-
venitur
intellectus
in solo homine.

2.UM *discrimen* est, quod sensus in omnibus animalibus invenitur; alia autem animalia ab homine intellectum non habent, prout fuse probatum est in primo *Psychologiæ* volumine. Et ratio est, quia brutorum animantium anima est materialis vel pendens a materia in existendo: unde sequitur omnes illorum potentias esse materiales vel organicas.

tertia, sensus
est cognoscitivus
singularium,
intellectus
vero
universalium;

3.UM *discrimen* *sensus non est cognoscitivus nisi singularium... intellectus autem est cognoscitivus universalium*. Utrumque patet experientia ex conscientia testimonio. Et ratio etiam probat, quia sensus, secus atque intellectus, non percipit objectum suum nisi ex immediata actione ab illo procedente et in organo recepta, videlicet per speciem impressam. Cum ergo nihil existat nisi singulare et individuum, nec species representent nisi objecta illa, a quibus immittuntur; reliquum est, ut sensus sola singularia percipiat.

(1) Recole etiam, si lubet, in præcedenti articulo solutas objectiones.

(2) S. Thom., *de anim.* lib. 3, lect. 4, paragr. c.

4.UM *discrimen*: *cognitio sensus non se extendit nisi ad corporalia; quod ex hoc patet, quod qualitates sensibiles, quæ sunt propria objecta sensuum, non sunt nisi in corporalibus, sine eis autem sensus nihil cognoscit. Intellectus autem cognoscit incorporalia, sicut sapientiam, veritatem et relationes rerum*. Huc etiam revoca, quod sensus qualitates dumtaxat corporeas attingit, intellectus autem ad ipsam essentiam rerum aliquo modo pertingit.

quarta,
cognitio sensus
coerctetur
ad corporalia
dumtaxat intel-
lectus ad
immaterialia
etiam et incor-
porea
se porrigit.

5.UM *discrimen*: *nullus sensus seipsum cognoscit, nec suam operationem... Intellectus autem cognoscit seipsum et cognoscit se intelligere; quemadmodum conscientia ipsa cuique testatur*.

quinta, sensus
nequit in se
reflectere,
sicut intellectus.

6.UM *discrimen*: *sensus corrumpitur ab excellenti sensibili; quia nempe excellens sensibile potentius agit in organum, illudque destruere potest, et sic virtutem ipsam sensitivam, quæ organo recte disposito eget, corrumpere, vel impedire, ne fluat ab anima ex defectu apti subjecti. Intellectus autem non corrumpitur ab intelligibili excellentia; quin immo qui intelligit majora, potest melius postmodum minoram intelligere* (1).

sexta, sensus
corrumpitur
ab excellenti
sensibili, secus
vero intellectus.

Jam vero cum ex his omnibus differentiis reliquæ fluant a prima; plane intelligis, quantum insit periculi in ea sententia, quæ negat sensum esse facultatem organicam, sed contendit esse virtutem animæ, quæ sola sine organi efficiente concursu operatur. Nimirum sententia ista eripit reapse omnem differentiam sensum inter et intellectum, prout etiam notatum reliqueramus in primo *Psychologiæ* volumine (2). Nec vero opponas, quamvis sensus non sit organica potentia, posse adhuc ab intellectu discrepare ratione objecti. Nisi enim sensus sit virtus organo alligata, non intelligitur, cur objecta dumtaxat corporea et singularia percipere queat, et cur etiam in se suumque actum non reflectat: horum enim ratio assignatur nulla, nisi quod a materia prorsus dependeat, a qua præpeditur ne in seipsum redeat, nec extra spheram corporei mundi corporearumque rationum se porrigat.

(1) S. Thom., *Contr. Gent.* 6, cap. 66.

(2) Vide *Psycholog.* vol. 1.UM num 195, pag. 834.